

Սրբոց Թարգմանչաց յիշատակին և զրուկան զործունելութեան: Սով յարկ վնասելն յետոյ, զոր Պ. Շահան Պէրպէրեանի ղեկավարութեամբ հիանալի կերպով եռօձայն երգեց ժողովարարաց խումբը, Ուսումնական Սորհորդի անդամ և վարժարանի տեսուչ Տ. Տիրան վրդ. կարգաց նոյն խորհուրդին Գրական Յանձնաժողովոյ հանգամանքով ունեցած երկամեայ զործունելութեան տեղեկագիրը, որուն մէջ մանրամասնօրէն կը ներկայացուի նոյն ժողովին ամբողջ զործունելութիւնը, մրցանակին ծագումը, բնութիւնը, կանոնական բոլոր հանգամանքները, ներկայացուած բոլոր նիւթերը, անոնցմէ պատկաւորութեան հարաւ ամփոփուած բովանդակութիւնը և քննիչներուն դատումները: Այդ տեղեկագիրը ամբողջութեամբ հրատարակուած է «Արեւիկայ» շաբաթականի մէջ: Ինչպէս կը տեսնուի, մրցանակի արժանացած են Բրօֆ, Հ. Աճառեանի և Պատմութիւն Հայերէն լեզուի, և Կարապետ Բաւմաճեանի «Շաբաթական Դրամագիրութիւն» կարեւոր երկերը. որովհետեւ առաջինը Ուսումնական Սորհորդի միաձայն քուէով արժանի համարուած էր մրցանակի ամբողջական պարգեւին, որ է հարիւր քսան պաղեստինեան ռուբլի, երկրորդ պատկաւորեալին պարգեւին որքանութիւնը և բաշխուած որոշուած էր կատարել յառաջիկայ շրջանին: — Երբ Տեղեկագիրն ընթերցուեւ հասաւ այն կէտին, որ մրցանակի պարգեւներուն այս որոշումը կը հաղորդուէր, որպէս որոշուելի թնդաց ներկայից ծափածայն գնահատանքովը: Յետոյ, երբ Տ. Տիրան վրդ. կարգաց Տեղեկագիրն վերջաբանը, ուր կ'ըսուէր թէ Ուսումնական Սորհորդը զըրական մրցանակին այս անդամին յաջողութիւնը կը նկատէ անթառամ ծաղկեպսակ մը՝ զրուած Լուսահոգւոյն զեռ այս օր իսկ բացուած շիրմին վրայ, բոլոր ներկաները ռաբի ելան յարգանք, ու ժողովարարները, անոր մեծ իշխանկարին առջև խմբուած, երգիւնով եռօձայն երգեցին զարեւել իր «Ետեւս եկուր»ը, անբացատրելիօրէն սրտայայտ սփոփանքի քաղցրութեամբ:

Ի վերջոյ փակման խօսքն ըրաւ Ն. Ա. Սրբազան Պատրիարքը: Նախ, ակնարկի մը մէջ ամփոփեց կատարուած երկամեայ

աշխատանքին և ստացուած յաջողութեան արժէքը. յետոյ ներքոյը հիւսեց պատկաւորեալ Բրօֆ, Հր. Աճառեանի արժանիքին, ներկայացնելով զայն իրբե մին առանցմէ, որոնք եւրոպական ոգիով առաջին անգամ մշակեցին մեր մէջ հայագիտութիւնը. զրուակներ յիշեց անոր կեանքէն և յիշեց անոր քառասունի մօտ երկասիրութիւններ ունենալը իր կեանքի շուրջ վաթսունամեայ այս հասակին մէջ: Ապա ծանոթացաւ հայ զրուակութեան իմաստին և կարեւորութեան, և մասնաւորաբար հայ լեզուի նուիրակներութեան վրայ: Սրբաջերմ շնորհակալութեամբ յիշեց այս զործին Գննիչ մեծանուն Բրօֆ, Ն. Արեւիկայ անունը և բարձր արժանիքը, օրհնութեամբ յիշատակի Լուսահոգւոյն, և անուան անոնց օր իր Յորեկանին առթիւ իրենց լիաձեռն նուիրատուութեամբ կարելի ըրած էին այս մրցանակին հաստատումը: Ժողովարարները երգեցին «Տէր Կեցո՞՞ն, Ա. Նախագահը «Պահպանիչ»ը արատասնեց, և բոլոր ներկաները յոանկայս և միաձայն կոչանակեցին «Շաբաթական»ը: — Ժամը 6 էր, երբ ներկայք բաժնւեցան Պատրիարքարանի դահլիճէն, խոր և քաղցրագոյն տպութեան ներքին:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԳՈՅ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ

Տ. ԹՈՐԳՈՍ ՍՐԲԱՋԱՆ ԱՐԲԵՊՍ. ԳՈՒԵԿԵԱՆ

ԲԱՐԵՆԱՍ ՊԱՏՐԱՐԵ Ս. ԱԹՈՐՈՅՆ ԵՐՈՒՍԱՆԵՄ

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր,

Ս. Աթոռոյ Ուսումնական Խորհուրդը, որ 1932 Յուլիս 11-ին, Ձեր Ամենապատուութեան հրամանաւ եւ Պատ. Տնօրէն ժողովոյ որոշումով ստանձնեց «ՍՐԲՈՅ ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՅ — ԴՈՒՐԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՅԱՆԱԿ», ի հոգաբարձութիւնը, երջանիկ է այսօր, կարենալով ի ղեմ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան՝ հրապարակաւ Պատ. Տնօրէն ժողովոյ, Պատկ. Միաբանական Ընդհանուր Ժողովոյ և մեր Պատուական Ազգին լրութեան ներկայացնել տեղեկագիրը այդ կարեւոր ձեռնարկին վերաբերմամբ ունեցած իր երկամեայ զործունելութեան, որուն պատկն է ապաքէն յիշալ մրցանակի տրուութեան կամ բաշխումի զործը, որուն արարողութիւնն է որ կը կատարուի այս-

որ, Ձեր բարեհաճ արտոնութեամբ, Պատրիարքարանի այս պատմական Դահլիճին մէջ:

Ներքոյ մեզ, օրուան բուն նիւթին կամ զուարման օրակարգին անցնելէ առաջ, համառօտ ակնարկի մը մէջ ամփոփել հոս նախ ինչ ինչ ծանօթութիւններ Մրցանակին զազաւարին, նպատակին, կազմութեան և կատարուած աշխատութեանց մասին, որուն յաջ հանրութեան մասնաորարար կարեւոր կը զանաւն անտարակոյս, գործին առաջին շրջանին բոլորուելուն առթիւ մատուցուած այս անդրանիկ տեղեկագրին մէջ մանաւանդ:

Մրցանակի զազաւարը, ինչպէս քանիցս յիշուած է ժողովական գումարութեան միջոցին և Ս. Աթոռոյ Պաշտօնաթիւրքին միջոցաւ, ծնունդ առած է Ձեր երջանկայիշատակ նախորդին և ամենուս անմոռանալի Նոր. Երանանոր՝ Տ. Եղիշէ Սրբազան Պատրիարք Դուբնանի յիշատակին յարգանքովը ազգային զգրութեանց և յատկապէս հայաբնական ուսումնասիրութեանց միջոցաւ խրախոյս մ'ընծեւելու մտածումէն: Սյգ մտածումը ամենուս խորհրդածութեան մէջ առաւելագոյն շնչուած էր անով մանաւանդ որ Կ. Պոլսոյ Ազգ. Պատրիարքարանի հովանաւորութեան տակ քառասունեւեթ տարիներ առաջ (1836 ին) կազմակերպուած ՅՈՎ.Ս.Փ. - ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ Գրական Մրցանակը, որ արդիւնաւորապէս ճիշդ նոյն նպատակին ծառայած էր ամբողջ քսանեւեթ տարիներ, բացատրութեան անկարօտ պատճառներով Մեծ - պատերազմին առաջին տարին արդէն խախտուած, պատերազմէն յետոյ ևս ընդ միշտ զգարած ըլլալով, իր պակասը կը մնար զգալի, իսկ իր լրացումը՝ յաւէտ ըզձալի: Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնը և Ուսումնական Խորհուրդը իրենց այս իշխման մէջ ոգևորուած էին զարմեալ այն զգացումով որ կերպով մը՝ այսպէս՝ վերակենդանացնելով իզմիրեանց Մրցանակին զազաւարը և գործը, աւելի ևս շնչուած պիտի լինէին իրենց յարգանքը յիշատակին լուսաճողոյն, որ սկիզբէն մինչև վերջը, նախ իբրեւ տեղեկարար - ֆինադատ և յետոյ իբրեւ միաշուն Աստուածաբան Յանձնաժողովոյ, անոր զլիաւոր վաստակաւորներէն էր եղած և մեծ ցաւ կը զգար գործին զազարման համար:

Ըստ այսմ՝ ձեռնարկին դիտումն ըլլալով լուսաճողոյն յարգանքը, իսկ նպատակը՝ սէրն ու մեծարանքը Հայ Դրականութեան, որուն հիմնադիրներն ու վեհադոյն առաջնորդներն եղան մեր մէջ ՍՈՒՐԲԵ ՍԱՀԱԿ և ՍՈՒՐԲԵ ՄԵՍՐՈՊ, իբրեւ անգլագական զոյգ Պետերն Թարգմանչաց Ոսկեղարանի Դպրոցին, Խորհուրդիս պատշաճ թուեցաւ գործը կնքել «ՍՐՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ — ԴՈՒՐԵԱՆ ԴՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ», անուանակոչութեամբ: — Այսպիսի Հաստատութեան մը հովանոյն տակ կազմակերպուած գրական ձեռնարկի պաշտօնական յորջորջումին մէջ Դուբնանի անունը յոյժ բանաւոր էր արգարեւ, ոչ միայն որովհետեւ այս պարունակին մէջ այլաւերթօրէն միակ անձն էր ան, որուն յուշըր անխղճաւորօրէն կարելի էր կցորդել Սրբոց Թարգմանչաց յիշատակին, այլ

նաեւ որովհետեւ գումարը՝ որով պիտի հոգացուէր Մրցանակը շահողներուն զրամական պարգեւը, պարտաւորուած էինք ընդունել տարեկան հասոյթներէն այն շէնքին, որ կառուցուեցաւ 1931 ին, Հոգեւոյս Սրբազան Նոր Յիսնամեայ Փանայութեան Յօրենքանին առթիւ ստացուած նուիրատուութիւններէն, և որ երեք տարիներէ ի վեր ԴՈՒՐԵԱՆԱՆՆԵՐ անուամբ կը կանգնի անաւորուապէս ՍԹՈՐՍ Պողոտային ծալքը, Ս. Աթոռոյս պատկան միւս շէնքերու կողքին, վանքէն այդ նպատակաւ ձրիարար յատկացուած գետնին վրայ:

Ամբողջացնելու համար Մրցանակին նիւթական վարձատրութեան վերաբերեալ տեղեկութեանց այս բաժինը, աւելցնելք թէ ատոր համար սահմանուեցաւ տարեկան 60 Պաղեստինական Ոսկեւոյ գումար մը. և որովհետեւ Մրցանակարաշխութիւնը պիտի կատարուէ իրկու տարին անգամ մը, իբր վարձատրութիւն տրամադրելի բուն գումարը կը լինի 120 լիւրա. այսպէս էին եղած նաեւ իզմիրեանց Գրական Մրցանակին մէջ՝ թէ՛ սահմանելի գումարին սակը և թէ՛ բաշխելի վարձատրութեան ամբողջութիւնը:

Մրցանակին անուան և լինելութեան վերաբերեալ հիմնական այս սկզբունքները ճշգրիտ վերջ, Ուսումնական Խորհուրդը, անոր ընդգիծել իրականացման վաւաքով, իր 1933 ապրիլ 3 և Մայիս 10 ի նիստերուն մէջ կազմեց նաեւ անոր կանոնադրութիւնը, ուր հանգամանօրէն մանրամասնուած են, ձեռնարկին ծագման վերաբերեալ նախարան ծանօթութենէ մը զատ, անոր գործադրութիւնը պայմանաւորող բոլոր արամագրութիւնները, փն. յողումներու մէջ:

Այս կանոնադրութիւնը, իր ամբողջութեան մէջ, ներշնչուած է իզմիրեանց Մրցանակի կանոնադրութենէն, գրեթէ նմանողութիւնը լինելով անոր, բացի քանի մը մանր կէտերէ, որոնք տեղւոյն և այլ հանգամանքներու համեմատ կատարուած պատշաճեցումներ են միայն:

Անոցուտ չըլլայ թերեւ յաջորդ քանի մը տողերուն մէջ զնեւ անոր բովանդակութիւնը.

1. — Մրցանակին Հոգարարութիւնը պիտի կատարէ Ուսումնական Խորհուրդը՝ ԳՐԱԿԱՆ ՅԱՆՉԱՆԱԿՈՂՈՎԻ հանգամանքով:

2. — Եւրագիտութեանց տեղի շտրուելու համար, Մրցանակի ներկայացողներուն վրայ կարելիութեան սահմանին մէջ միանգամայն պիտի նշկատի առնուին մատուրական ձեռնապատկիւնը և նիւթական աջակցութեան կարօտութեան հանգամանքները:

3. — Մրցանակին նիւթը լայնօրէն պիտի ընդգրկէ Հայագիտութիւնը:

4. — Մրցանակի շնէ կրնար ներկայացուիլ օտար լեզուէ կատարուած թարգմանութիւններ, հատարակ զատագրեր, անգամ մը վարձատրուած երկեր, հին մատենագրութեանց պարզ տպագրութիւններ, ամբողջութիւն չկազմող կամ շարունակութիւն եղող երկեր, արդէն իսկ տպագրուած գործեր, Հայ Ազգի և Եկեղեցւոյ և Քրիստոնէութեան զէմ հոգեով և ոգեով գրուած երկեր:

5. — Ուսումնական խորհուրդի որոշումն կախեալ է Մրցանակին նիւթը ընտրել կամ ազատ թողուլ:

6. — Դրական Յանձնաժողովին անդամները չեն կրնար մասնակցել Մրցանակին:

7. — Ներկայացուած գործերը պէտք է ըլլան հայերէն, նախընտրուէն աշխարհարար:

8. — Պէտք է ըլլան ընդարձակ, անձնական և նոր ուսումնասիրութիւններ:

9. — Պէտք է ներկայացուին Մրցանակի թրւականէն գէթ չինգ ամիս առաջ:

10. — Ուսումնական խորհուրդը նախ կը քննէ ներկայացուած գործը, և Կանոնադրութեամբ ճշգրտած պայմաններուն համաձայն դատած պարագային միայն կը յանձնէ զայն Բնիչներու նկատմամբ բայց Բնիչներուն տեղեկագիրը կարող է լինել իրեն անկէ է տալ պատշաճ որոշումը:

11. — Երկամսակի մրցանակի ամբողջ պարգևը (120 Լիրա Պաղեստինական) կրնայ ամբողջովին տրուիլ, եթէ գործ մը առաջնակարգ արժէք կը ներկայացնէ. հակառակ պարագային կը բաժնուի երկու կամ աւելի Մրցանակներու:

12. — Մրցանակաբաշխութեան պայմանաժամին մէջ որ և է գործ չներկայացուած, կամ ներկայացուածները պարգևի արժանի չնկատուած պարագային, պարգևի դումարը կամ աւելցած մասը կը յատկացուի ԴՈՒՐԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ տնտեսական հրատարակելի գործերուն ծախուց:

13. — Բնիչներու անունն ու տեղեկագիրները պահելու կամ հրատարակելու որոշումը գործն է Ուսումնական խորհուրդին. բայց ՍԻՈՆ Ի մէջ պէտք է հրատարակուի այդ մասին լիակատար տեղեկագիր մը:

14. — Մրցանակաբաշխութեան տեղի կ'ունենայ իւրաքանչիւր երկու տարին անգամ մը, Սրբոց Թարգմանչաց Տօնին յաջորդող Կիրակի օրը, Հոկտեմբեր ամսոյ ընթացքին, Հայոց երեսօտէմի Պատրիարքարանին մէջ:

Այս Կանոնագիրը, Պատ. Տնօրէն Ժողովին իր 1933 Մայիս 12 ի նիստին մէջ, և Մրցանակի դումարը ԴՈՒՐԵԱՆ, ՀԻՄԵՆԱԳԱՏԱՐԱՆ մատակարարութեան Պաղեստին հեռ Միաբանական Պատկ. Ընդհանուր Ժողովէն, իր 1934 Մարտ 8 ի Ը. նիստին մէջ վաւերացուելէ և Զեր Ամենապատուութենէն հաստատուելէ վերջ անմիջապէս գործադրութեան յանձնուեցաւ Ուսումնական խորհուրդին, որ 1933 Մայիս 31 թուակի Պաղեստինական Յայտարարութեամբ մը, հրատարակուած՝ ՍԻՈՆ Ի նոյն տարւոյ Յունիս ամսոյ թիւին մէջ, հրատարակային կոչ ուղղեց որպէսզի մասնակցել փափաքողները իրենց գործերը մինչև ներկայ 1934 տարւոյ Ապրիլի վերջը նամակաւ յղեն Զեր Բարձր Սրբադնութեան:

Մրցանակին գաղափարը գոհունակութեամբ ողջունուեցաւ հանրային կարծիքէն. Կոչը հանդիպեցաւ սիրալիր ընդունելութեան մատուարական դասուն. կարճ ժամանակի մէջ անոր պատասխանեցին ութ անձեր, որոնց և իրենց ներկայացուցած երկերուն անուններն հետեւեալներն են, այդ վերջիններուն տալով ման թուականի կարգով.

1. Պ. Յ. Տէր Յակոբեան, Նոր Զուգայէն, «Հայ Կանայք»:

2. Բրոք. Հ. Աճառեան, Երեւանէն, «Պատմութիւն Հայերէն Լեզու»:

3. Պ. Ա. Սարուխան, Պրիւքսէլէն, «Ռեզիւան և Հայեր»:

4. Պ. Կ. Բաժմաշեան, Բարիլէն, «Հայկական Դրամագիտութիւն»:

5. Պ. Գ. Ս. Մարաթեան, Անիլէրէն, «Կայլակներ և Կայլակներ» և «Ընտանեկուրը»:

6. Պ. Յ. Օշական, Կիպրոսէն, «Վ. Թէքեան և Ժամանակակից Արեւմտահայ Դրականութիւն»:

7. Տ. Դարեգին Արքեպիսկոպոս, Երեւանէն, «Հոգեւոր Կեդրոններ և Դաժարի Բարձր Դպրոցը Պոստանց Իշխանութեան մէջ»:

8. Բրոք. Ա. Խաչատրեան, Երեւանէն, «Հայաստանի Սեպակն չըջանի Պատմութիւն»:

Ուսումնական խորհուրդ, ըստ Ժիրգ Յօդուածի իր Կանոնադրութեան, իր նախաքննութեան բովէն անցուց այս ութ երկերը, տնտեսական համար անոնց Մրցանակի պայմաններուն համաձայն լինելու կամ ոչ հանգամանքը:

Մասնակցող այս յարգելի ազգայիններէն առաջինը, Պ. Յ. Տէր Յակոբեան, իր ձեռագիրը ամէն պարագայի մէջ իրեն վերադարձուելու մասին այնպիսի առաջարկ մը ներկայացուցած էր որ, իր փափաքը մեր Կանոններուն համաձայնեցնելու համար, պարտաւորուեցանք առժամապէս ետ զրկել ընագիրը, որպէսզի երկրորդ օրինակ մըն ալ պատրաստել տայ, և մին կամ միւսը զրկէ մեզի: Հեղինակը իր երկը չվերադարձուց սակայն մեզի, հետեւարար և չկարողացանք ի նկատի առնելու զայն:

Երրորդը, Պ. Ա. Սարուխան, ծանօթ յարգելի բանասէր, ներկայացուցած էր աշխատուած եւ արդարեւ հմտալից գործ մը. բայց խորհուրդ, գնահատելով հանգրձանոր անոր արժէքը իր լրութեանը մէջ, համաձայն չգտաւ զայն Կանոնագրութեան պահանջներուն, զիստարարար այն պատճառով որ հայագիտական բաժինը մեծագոյն մաս չէր կողմը անոր մէջ, ուստի և չյանձնեց զայն Բնիչին:

Հինգերորդը, Պ. Գ. Ս. Մարաթեան, պատուական դատարարական և ուսուցիչը, կը ներկայացնէր բարոյական տարողութեամբ մանկավարժական և կրթական քերթուածներու հաւաքում մը, իր հեղինակութիւնը, «Փայլակներ և Կայլակներ» տիտղոսուած, ինչպէս նաև «Ընտանեկուրը» վերնագրուած բարոյական վեպ մը. իրեն հրահանգիչ գրուածքներ, իրենց մաքուր հայերէնովը մանաւանդ, շատ զեղեցիկ այս տեսարկներն ալ կարելի չեղաւ նկատի առնել, վասնզի արտաքայ կը մնային Մրցանակին համար առաջադրուած նպատակէն:

Եօթներորդը, Տէր Դարեգին Ս. Արքեպիսկոպոս Յովսէփեան, գիտնական հոգեւորականը, կը ներկայացնէր ամէն կողմով Մրցանակին յարմար եւ հմտալից գործ մը «Հոգեւոր Կեդրոններ և Դաժարի Բարձր Դպրոցը Պոստանց Իշխանութեան մէջ»։ Բայց այդ գործը պայմանեալ ժամանակէն

շատ ուշ միայն հասած ըլլալով մեր ձեռքը, երբ Մրցանակաբաշխութեան նախնական գործողութիւնը իսկ աւարտած էին արդէն, յետաձգուեցաւ յառաջիկայ Մրցանակաբաշխութեան:

Աւթեմբեր, Բրոֆ. Ա. Խաչատրեան, մեծահասակ պատմագետ քննադատը, կը ներկայացնէր կարեւոր և ստուարահաստք աշխատասիրութիւն մը, «Հայաստանի Սեպտեմբերական Պատմութիւն», զոր գործախառնարար — մեր կանոնագրութեան Զրդ յօդուածի Նրդ արժանագրութեան համեմատ, չկրցինք նկատի ունենալ, արդէն իսկ տղապրեալ լինելուն համար:

Այս ութ երկերէն հինգը, վերև ակնարկուած պատճառներով՝ չորսը աննկատ և մին յառաջիկայի յետաձգել պարտաւորուած լինելուն հետեւանքով, այս տարւան Մրցանակին իբր ըստ ամենայնի յարմարագէտ ներկայանալի գործ ունեցանք մնացեալ երեքը միայն, որոնք են.

1. — Բրոֆ. Հ. Ամառեանի «Պատմութիւն Հայերէն լեզուի» որուն քննութիւնը յանձնուեցաւ ակամաւոր բանասէր Բրոֆ. Նիկողայոս Ազոնցի, ի Պրիւքէլ:

2. — Բրոֆ. Կ. Բատմաշեանի «Հայկական Դրամագրութիւն»ը, որուն քննութիւնը յանձնուեցաւ զրամահաւար պատմագետ Պ. Նշան Գալլաշեանի, ի Բարիլ:

3. — Պ. Յակոբ Օշականի «Վասն թէ քեան և ժամանակակից Արեւմտահայ Դրականութիւնը», որուն քննութիւնը յանձնուեցաւ զրադէտ Պ. Միքայէլ Կիրճեանի, յԱղեքսանդրիա:

Երեք քննիչներն ևս խորապէս շնորհապարտ թողուցին Խորհուրդը, սիրայօժար ընդունելով իրենցմէ խնդրուած ծառայութիւնը՝ յօգուտ աղօղային գրականութեան. բայց մինչ առաջին երկուքը, Բրոֆ. Ազոնց և Պ. Նշան Գալլաշեան, ժամանակին փութացուցին իրենց տեղեկագրերը, երրորդը, Պ. Միքայէլ Կիրճեան, մեղ զեռ անձանիք բայց հաւանաբար յարգելի պատճառով մը, ցառ է մէ կրցաւ զրկել իրենը, որուն համար մեծ ցառ է չէլ յայտնել թէ նիւթապէս անհնարին եղած է Ուսումնական Խորհուրդիս՝ վերջնական նկատառութիւնը Պ. Օշականի աներկբայօրէն արժէքաւոր գործին, աչքի առջև չուենալով անկէ յետոյ անոր ոչ բնագիրը և ոչ տեղեկագրերը:

Այս պատճառաւ, Խորհուրդս, ընթացիկ ամսոյ 16-ի շաբաթ օրուան իր Նիստին մէջ, ուր զբաղեցաւ միմիայն «ՍՐԲՈՏ ԹԱՐԻՄԱՆՁԱՅ — ԴՈՒՐԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՏԱՆԱԿ», զորով, նախ փակուած յայտարարեց անոր անդրանիկ երկամակի այս չրջանը, որունց յառաջիկայ չրջանի յետաձգել Պրն. Յակոբ Օշականի և Տ. Գարեգին Սրբազանի ուսումնասիրութիւնները, և նկատի առնելով մնացեալ երկու երկերը միայն, ուշի ուշով կարգաց անոնց վերաբերմամբ տրուած քննական տեղեկագրերը:

Բրոֆ. Հրաչեայ Ամառեանի աշխատութիւնը ստուար գործ մըն է, բաղկացած 394 մեծադիր էջերէ: Ինչպէս անունն իսկ կը յայտնէ, անիկա Հայերէն լեզուին Պատմութիւնն է, որուն մէջ կը

նկարագրուին այն բոլոր կերպարանաւորութիւնները, որոնց ենթարկուած է մեր լեզուն իր գոյութեան ընթացքին, սկսած իր նախնական շրջանէն, թէ՛ բնական ճանապարհով, իրրեւ արդիւնք բարեշրջութեան և բնական զարգացման, և թէ՛ արտաքին ճանապարհով, այսինքն գրական նորմաւորութիւններով: Յոյց տուած է թէ ամէն կերպարանաւորութիւն ունեցած է իբրուն պատճառը՝ ներքին, արտաքին և անատական, որոնց միջոցաւ ալ լեզուն պատմութիւնը կապուած է ազգային քաղաքակրթութեան պատմութեան, քաղաքական պատմութեան և գրականութեան պատմութեան հետ:

Ունի քսան և եօթը գլուխներ, ըստ հետեւեալ ցանկի.

Ա. Հնդեւրոպական նախաբան. — Ուր Հայերէն ամենահին վիճակին մասին զաղափար մը տալու համա, կը նկարագրուի Հնդեւրոպական նախաշրջանի լեզուն և լեզուարանութեան միջոցաւ պատմականները կը փորձուի այդ չրջանի քաղաքակրթութիւնը:

Բ. Հնդեւրոպական բարբառներ և Հայերէնի դիրքը նորանց միջեւ. — Բառագիրական և քերականական երեւոյթներէ կը հետեւցնէ թէ հայերէնը կը գտնուի արիական, այսինքն պարսկա-իրանական սլաւական և յոյն լեզուներու միջին դիրքին մէջ, և առանց կցուելու ասոնցմէ որ և է մէկուն, կը նմանի արիականին, կը հակի յունականին և չափով մըն ալ սլաւականին:

Գ. Միջերկրական քաղաքակրթութեան աղիւցութիւնը. — Կը թուէ կարգ մը բառեր, զորս կը համարի միջերկրականեան ազդերէն ներմուծուած ինչպէս հնդեւրոպական ուրիշ լեզուներու, նոյնպէս և հայերէնին մէջ:

Դ. Նախադասութիւնը և նախադասութեան քաղաքակրթութեան ուսուցիչը. — լեզուարանական տրւեալներէ կը հետեւցնէ թէ Հայերը, հնդեւրոպական նախադասութիւնի ինչպէս անատալէ յետոյ և Հայաստան մտնելէ առաջ, թաշարած ժողովուրդ էին աշխրեթական կազմակերպութեամբ, որ յետոյ ծրնունդ պիտի տար նախարարական տոհմերուն. անոնք իրենց հօտերուն համար արօտ փնտռելով խաղաղ բայց զանազ գնացքով Արեւմուտքէն համայն ինկած՝ հասն Հայաստան, ուր իրենց աշխատասիրութեամբ և չրջակայ ազդերու օրինակով կազմեցին քաղաքակրթութեան նոր միջավայր:

Ե - Ժ. Ինը գլուխներու մէջ կը ցուցնէ կամարներէն, Թրակերէնի և փոքր ասիական լեզուներու, Խալտերէնի, Միտաներէնի, Հայաստանի այլ բնիկներու և կողակասաններու լեզուներուն, իրանական, հռոմէական, ասորական, յունական, երբայական լեզուներու ազդեցութիւնը հայերէնի վրայ, կամ Արեւմուտքէն զեպի Հայաստան առաջին մեծ ճանապարհորդութեան միջոցին, ինչ որ կերպով մը կը ցուցնէ նաեւ այն ճամբուն ուղեգիրը, քաղաքակրթութեան և կամ

քաղաքական շփումներու և գրական, կրօնական և եկեղեցական յարաբերութեանց հետեանքով:

ԺԳ. Վիպասանական Հայերէն. — Կը ցուցնէ թէ նախ քան Ե. Դարը ունեցած ենք բանաւոր գրականութիւն միայն, որ կը բաղկանար ժողովրդական երգերէ, զրոյցներէ, առասպելներէ, որոնք բերնէ բերան կ'երգուէին և կը պատմուէին միայն աւանդաբար:

ԺԵ. Ոսկեդարեան Հայերէն. — Այսպէս կը կոչուի Մեսրոպեան Դպրոցի արտագրութիւն եղած լեզուն, որ չորս դասերու կը բաժնուի. այս դասերը ոճով միայն կը զանազանուին իրարմէ, բայց բառարանով և քերականութեամբ իրարու հետ բոլորովին նոյն են:

ԺԶ. Գրաբար խոսակցական* լեզու էր. — Կ'եղբայրացնէ թէ Ոսկեդարեան գրաբար արդարեւ ժողովուրդին խօսած լեզուն էր:

ԺԷ. Ե. Դարու հայերէն բարբառներ. — Հիմնուելով ձայնաբանական և քերականական երեւոյթներու վրայ, չընդունիր որ Ոսկեդարեան հայերէն բարբառներ եղած ըլլան:

ԺԸ. Արձաքի Դարու Հայերէն. — Այս հայերէնը կը համարի ոչ թէ Ոսկեդարեանին ազատագումը կամ անկումը, այլ լեզուի աճման և բարեշրջութեան հետեանքը, որուն մէջ գործօն դեր ունին ընդհանրացում, միօրինակութիւն, պարզացում և նման լեզուաբանական օրէնքներ, որոնցմով կը կառավարուին բոլոր լեզուները:

ԺԹ. Յունարան Հայերէն. — Կը հաստատէ թէ այս հայերէնը արուեստագործուեցաւ յունարէնի ուսման մէջ կըլնուած հայերէ, որոնք կը խորհէին հարստացնել և կանոնաւորել լեզուն, անոր մէջ փոխադրելով յունարէնի պարզ և բարդ նախամասնիկներուն դրութիւնը, քերականական սեռը, խոնարհումի, հոլովումի, շարադասութեան, խնդրառութեան և այլ ձևեր:

Խ. Աւարական ազդեցութիւնը Հայերէնի վրայ. — Կը ցուցնէ բառերու, յատուկ անուններու, գիտական ձևերու, տաղաչափական կանոններու փաստերով:

ԽԱ. Միջին Հայերէն. — Կը ցուցնէ թէ ասիկա լեզուն այն վիճակն է, ուր, խոսակցական՝ մասնաւորաբար Թուրքերէնի ազդեցութեան տակ՝ բոլորովին անջատուելով գրականէն, կ'ունենայ իր գրեթէ անկախ ձևը:

ԽԲ. Թուրքերէնի ազդեցութիւնը Հայերէնի վրայ. — Կը ցուցնէ պատմական և լեզուաբանական ապացոյցներով:

ԽԳ. Եւրոպական ազդեցութիւնը Հայերէնի վրայ, եւ լատինարան Հայերէն. — Կը բացատրէ Խաչակրաց ժամանակէն առաջ սկսուած յարաբերութիւններով և յետոյ Ունիթորներու խառնափառութիւններով:

ԽԴ. Հայերէնի բարբառներ. — Կը նկատէ Ե.

Դարու խօսուած հայերէնին մէջ, Հայաստանի զանազան կողմերը, նշմարուած տարբերութեանց ժամանակին և հոգեբանական պայմաններու ազդեցութեան տակ մեծնալէն և շեշտուելէն յատաջ եկած ձևերը:

ԽԵ. Հայ բարբառներուն ծագման ժամանակը. — Յառաջ կը բերէ այս մասին յայտնուած զանազան տեսութիւններ և, բարբառներու վերլուծական զննութեան օրինակներով կը ջննայ հաստատել նախորդ գլխուն մէջ պարզած իր տեսութիւնը, յանգելով այն եզրակացութեան թէ բարբառները համեմատաբար յետոյ զոյացած են մեր մէջ, օտար լեզուներու ևս ազդեցութեան տակ կերպափոխուելով՝ հին լեզուական տարբերութիւններուն:

ԽԶ. Աւխարհաբար կամ Գոր Հայերէն. — Ախարհաբարը կը համարի միջին հայերէնի շարունակութեան գրականացեալ ձևը, գրաբարի կանոններուն զեղչումով, օտար բառերու վտարումով, նոր բառերու կերտումով և գրաբարէն առնուած բառերու նոխացումով, Պոլսոյ բարբառին հիմքին վրայ՝ եւրոպական նոր գրականութեանց ևս ազդեցութեամբ և լրագրական կիրարկութեամբ նորացուած և զեղեցկացուած:

ԽԷ. Գրապայտը, վերամշակումներ եւ միութեան փոփոխ. — Կը նկարագրէ ԺԹ. Դարու երկրորդ կիսուն սկսած եւ հետզհետէ սաստկացած վէճը գրաբարեաններուն և ախարհաբարեաններուն միջեւ, որ վերջացաւ վերջիններուն յաղթանակով:

Այս է ահա բովանդակութիւնը կոթողական այս երկին, որ իբր բաղմամասն և բաղմակղմանի ուսումնասիրութիւն թանկագին ախատութիւն մ'է արգարեւ, և նոր թուական մը կը բայ հայ լեզուի գիտական ուսուցման գործին մէջ: Կարելի է ըսել թէ իր տեսակին մէջ առաջինն է ան, իբրեւ եւրոպական ոգով կատարուած հետազոտութիւն. իրմէ առաջ կայ միայն Հ. Քերովը՝ վարդապետ Սպեննանէ երկասիրուած և Հ. Յակոբոս Տաշեանէ ընդլայնուած և 1920ին վիեննա հրատարակուած «Ուսումնական զանազան հայ լեզուին կամ հայկարանութեան» մեծահատոր օգտակար գործը, որ, թեւ իսկապէս մեծարժէք և զեղեցիկ, բայց թերի է, որովհետեւ բուն գրուածքն արդէն կ'ընդգրկէ Հայերէն լեզուն՝ սկիզբէն մինչեւ Ե. Դարու ելքը միայն. իսկ ի լոյս ընծայուածն է ստոր առաջին մասը լոկ, այսինքն Անգիր ժամանակաց բաժինը:

Պ. Կ. Բասմաճեանի երկը «Հայկական քնդհանուր Դրամագիտութիւն և Հայաստանի վերաբերեալ Դրամներ», նոյնպէս ձեռագիր, կը բաղկանայ միջակ մեծութեամբ բայց խիտ գրուած 270 էջերէ: Յառաջաբանի մը, որուն մէջ բացատրուած է գործին բնութիւնը և նախ կիրարկուած մէթոդը, որ կ'աշխարհէ նախ ներածական գլուխ մը, որուն մէջ կը խօսուի՝ մետաղ գրամին առաջ առեւտրական շահարկութեանց իբրեւ զիւրացուցիչ միջոց

կիրարկուած կերպերուն և իրերուն, և ապա՝ հաճախ կերպով՝ մետաղ դրամին գործածութեան հօր սկսուելուն և ինչպէս զարգանալուն մասին: Այս նախարարն մտաքննէ րուն գործին, որ կը բազմանայ տասներեք դուխներէ, բոս հետեւեալ ցանկի:

Ա. Նախամետաղեան Երջան (519 Ք. Ա. — 414 Ք. Ե.). — Ուր կը խօսուի հայ գրոց զիւտն առաջ Հայաստանի հոյին վրայ տպուած գրամներու մասին:

Բ. Մետաղեան Երջան (414 — 1189). — Ուր կը ներկայացուին հայ գրոց զիւտն վերջ Հայաստանի մէջ տպուած ենթադրական հայագրամները, մինչև Ռուբինեան Հարստութեան սկիզբը:

Գ. Հաղովակեան Երջան (69 Ք. Ա. — 183 Ք. Ե.). — Ուր կը մտնեն Հռոմայեցոց կողմէ Հայաստան գրաւուելէ ետք մեր երկրին անունով տպուած լատինական գրամները:

Դ. Պարսկական Երջան (273 — 627). — Ուր կը յիշուին Արշակունի և Սասանեան Պարսից կողմէ Հայաստան գրաւուելէ վերջ՝ անոնց ձեռքով հոն տպուած գրամները:

Ե. Բիւզանդական Երջան (382 — 1341). — Ուր կը դասաւորուին Բիւզանդիոնի Կայսրութեան կողմէ տպուած այն գրամները, որոնք կապ ունին Հայոց հետ:

Զ. Արաբական Երջան (661 — 932). — Ուր յառաջ կը բերուին Արաբներու տիրապետութեան ժամանակ Հայաստանի մէջ տպուած արաբական հայագրամները:

Է. Մանգոլեան Երջան (1185 — 1455). — Ուր կ'ըսուի թէ Հայաստան Մանգոլներուն իշխանութեան տակ անցնելէն վերջ ի՞նչ գրամներ տպուցան հոն:

Ը. Փոքր իսլամութեանց Երջան (879 — 1568). — Որուն մէջ կը զատէ Սաջինները, Սալլարեանները, Մերլանեանները, Շետատեանները, Դանիշմէնեանները, Մենիսուքեանները, Սալտուկեանները, Կէյքիւսի Որդոկեանները, Շահ — Արմէնները, Նըփըրկերտի Էյուբեանները, Արտեանները, Կարամանները, Կատր օղլուները, Կարա — Կոյունլուները, և Ակ — Կոյունլուները, որոնք Հայաստանի գանաղան մասերը գրաւելով, զրամ տպած են հոն:

Թ. Սելջուկեան Երջան (1192 — 1291). — Ուր կը յիշատակուին Սելջուկեան Թուրքերու կողմէ Հայաստանի այլ և այլ հոլերուն վրայ տպուած գրամները:

Պ. Ռուբինեան Երջան (1187 — 1489). — Ուր կը խօսի Ռուբինեան Հարստութեան ժամանակ Կիլիկիոյ մէջ տպուած բոլոր հայաստա և երկու լատինատառ գրամներու, ինչպէս նաև Կիլիկիոյ Հայ Թագաւորութեան վերնալէն անվիշապէս ետքը Հայաստանի անունով տպուած Կիլիկական գրամներու մասին:

Պ.Ա. Վրական Երջան (1124 — 1236). — Կը կազմէ այն ժամանակը, երբ Հայաստան անցաւ Վրաց իշխանութեան տակ:

Պ.Բ. Օսմանեան Երջան (1512 — 1823). — Ուր ի մէջ կը բերուին Հայկական քաղաքներու մէջ Օսմանեան Սուլթաններու կողմէ տպուած գրամները:

Պ.Գ. Նոր Երջան (1918). — Կ'անուանէ այն՝ որուն մէջ տպուած են Անդրկովկասեան Դանակ-ցային Հանրապետութեան ինչպէս նաև Հայաստանի Հանրապետութեան կողմէ հրապարակ հանուած թղթարամներն ու գանձային թղթերը:

Գործին կցուած են չորս պատկերացոյց տախտակներ, երկուքը գրամներու և երկուքը հայկական գանաղան տեսարաններու տպագրեալ գործնուածքներով:

Հայկական գրամագրութեան մասին մասնակի և հատուկաւ ուսումնասիրութիւններ հրատարակուած են Եւրոպացի գիտնականներէ. ասոնց մէջ ամենէն արագուններն եղած են Վիքտոր Լանկուայի և Մարկանի գրածները. իբր հայերէն գործ ունեցած են միայն Հ. Կղեմէս Սիւլիկեանի գիրքը, հրատարակուած ի Վիեննա, որ կը խօսի միմիայն Ռուբինեան Հարստութեան գրամներուն մասին: Այնպէս որ Պ. Բաւմանի երկը, իբր ամբողջական հետազոտութիւն կը կարծենք թէ առաջինն ու գլխաւորն է ցարդ եղած և ծանօթ այս կարգի ուսումնասիրութեանց մէջ:

Դաւով այս երկու կարևոր գործերուն նկատմամբ՝ երկու յարգելի քննիչներուն կողմէ յայտնուած կարծիքներուն, իրենց տեղեկագիրները կը յուսանք ամբողջօրին կարենալ հրատարակել Ս. Աթոռոյ Պաշտօնաթիւրթ «ՍԻՍՆ» Նոյնմերի կամ Դեկտեմբերի թիւերուն մէջ, և կը բաւականաբար անոնց զատութիւնը միայն հիւսելով տեղեկատուութեան մէջ:

Բրոք. Ազոնց, Նիւթին Լիուլի և Նեղինակաւոր հակացողութեամբ զատելով Բրոք. Ահառեանի գործը, հակառակ ինչ ինչ կէտերու մասին իր տարակարծութեանց, և հակառակ, զոր օրինակ, որ Հայ — Փոխգահան առնչութեանց մասը՝ անբաւական, և Հայ — Վրական լեզուական աղբիւրին վերաբերմամբ յայտնուած տեսութիւնը տկար կը գտնէ, հակառակ զարմալ որ երբեմն հակասական կարծիքներ կը նշմարէ անոր մէջ, կը յայտարարէ թէ՛

«Հայոց Լեզուի Պատմութիւնը՝ մի համադրական ժողով է, մի ամբողջական այն գիտական շարժումների, որ հին և նոր հետազոտութիւններն արձանագրել են ցարդ որպէս ստույգ և կամ «հաւանական» այս կամ այն չափով: Հեղինակը կատարել է այս ժողովը ամենայն ձեռնհասութեամբ և հաւատարմութեամբ սկզբունքներին և զգեկալաբ մեթոդներին, որոնցմով ձեռք են բերուած ամբողջիկ նիւթերը: Ենթահիւ ներկայ աշխատութեան, ունինք այժմ մեր առջև Հայ Լեզուի պատմական հասակը, իր զարգացման և կամ կեանքի բոլոր շրջաններում, և բնականա-

քրար դիւրին պիտի լինի աշուհեանս լրացնել պակասը, կամ յապաւել աւելորդը եւ ճոխացնել գիտութեան նորանոր բերքերով եւ փոփոխել փոփոխելին: Հեղինակը փոյթ է ունեցել ներ-
«կայացնել լեզուի կրած փոփոխութիւնները քա-
«զաքական պատմութեան համապատասխան շըր-
«ջանակները մէջ, եւ հանել է այն եղբակացու-
«թիւնները, որոնք ծառայում են ուրուագծելու
«եւ մեր քաղաքակրթութեան յարահալով պատ-
«կերը: Նկատողութիւններս ցոյց
«են տալիս որ Հրաշայ Աճառեանի երկը իրապէս
«կարեւոր է եւ արժանի քաջակերութեան եւ գնա-
«հատման»:

Երկրորդ գործին քննիչը, Պ. Նշան Գալըպ-
«եան, իր տեղեկագրին սկիզբը գովելի համե-
տութեամբ մը բռնել վերջ թէ՛ ինքը հայկական
եւ այլ դրամներու հաւաքող (Collectionneur) մը ե-
զած ըլլալով իր քառասուն տարիներէ ի վեր,
աւելի իր ամսթէօր (Amateur) պիտի խօսի քան
թէ մասնագէտ. գործին բովանդակութիւնը կը
համառօտագրէ 18 փոքրագիր էջերու մէջ: Հայ-
կական Գրամագիտութիւնը բմբռնել կարեւոր
համար՝ անհրաժեշտ կը զանէ Ազգային Պատմու-
թեան քննական ուսումը, անոր մէջ Պ. Բասմաշ-
եանի կարողութիւնը անշուշտ դրաւական նկա-
տել ուղիով գիտական արժէքին իր այս գոր-
ծին, զոր կը նկատէ պատմական նորանոր լու-
սարանութիւններով ճոխացում ուսումնասի-
րութիւն մը, արժանի «ամէն գովասանքի եւ քա-
ջակերութեան»:

Ուսումնական Խորհուրդս տեղեկանալէ յետոյ
այս երկու ուսումնասիրութեանց պարունակու-
թեան եւ արժէքին, խելամուտ լինելէ վերջ ա-
նոնց մասին քննիչներու կողմէ ներկայացում
տեսութեանց եւ դատումներուն, երկուքն ալ ար-
ժանի համարեց Մրցանակի, եւ երկուքին համար
եւս գոտեմակութեամբ արձանագրեց իր գնահա-
տութիւնը: Միայն թէ նկատելով որ Պրն. Աճառ-
եանի գործը իր ստուարահատոր ծառային, մե-
ծապէս կարեւոր բովանդակութեան, ու բազմաշ-
խատ ուսումնասիրութեան առաւելութիւններու-
յի, եւ, ինչպէս ըսուեցաւ վերեւ, իր բազմա-
հմուտ քննիչին ակնարկութեամբն իսկ՝ Հայե-
րէն լեզուի գիտական ուսման եւ ուսուցման տե-
սակէտով թուական կազմելու կոչումը իր նկա-
րագրովը կրնայ արժանի համարուիլ Մրցանակի
ամբողջ պարգէլին, միաձայնութեամբ եւ Ձեր Ա-
մենապատուութեան հաստատութեամբ ՈՐՈՇԵՅ
անոր հեղինակին՝ բանասէր ԲՐՕՖ. ՀՐԱՉԵԱՅ Ա-
ՃԱՌԵԱՆԻ յատկացնել ՄՐԱՅԹ ԹԱՐԳԱՆՁԱՆ-ԳՈՒՐ-
ԵԱՆ ԴՐԱԿԱՆ ՄՐՅԱՆԱԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿԱՄԵԱԿԻ ԱՄ-
ԲՈՂՁ ՊԱՐԳԵԻԸ. ՀԱՐԻՐ ԲՍԱՆ ՊԱՂԵՍԻՆԱԿԱՆ
ԼԻՐԱՅԻ ԳՈՒՄԱՐԸ. իսկ միւս յարգելի Բանասէր
Պրն. Կ. ԲԱՄՄԱՉԵԱՆԻ յատկացուելիք գումարը
ՈՐՈՇԵՆ յառաջիկայ երկամսակի Մրցանակաբաշ-
խութեան միջոցին:

Ուսումնական Խորհուրդս, սրտադինս ուրախ՝
Դրական Յանձնաժողովի իր գործունէութեան ա-
ռաջին այս շրջանը կարեւոր յաջողութեամբ ա-
ւարտած լինելուն համար, կը փափաքի Ձեր
Բարձր Սրբապետութեան միջոցաւ իր շնորհաւո-
րութիւնները յայտնել Մրցանակի արժանաւոր
նկատուած զոյգ Սիրելի Բանասէրներուն, եւ ջերմ
շնորհակալութիւնները՝ քննիչ մեծանուն Բանա-
սէր Բրն. Պ. Ն. Ազոնցի եւ աշուստիրտ Պրն. Նշան
Գալըպեանի, որոնք սիրով ընդունեցին եւ կա-
տարեցին աւս առթիւ իրենցմէ խնդրուած ծառա-
յութիւնը:

Ամենապատու Սրբապետ Հայր,

Դիմել տալինք ի սկիզբն տեղեկագրիս թէ
Դրական Մրցանակին այս ձեռնարկը ծնունդ է
մէկ կողմէ Ազգիս եւ Եկեղեցւոյս երկու մեծադոյն
Սուրբերուն, ՍԱՀԱԿԻ Ե ՄԵՍՐՈՊԻ, եւ իրենց ան-
մահ Դպրոցին լուսաւորած մտափայտին նկատ-
մամբ Ս. Սիսույս ունեցած պաշտելութեան ըզ-
գացումին եւ միւս կողմէ որդիական անկեղծ սի-
ւոյն, զոր Դուք եւ ամենքս ունեցած ենք եւ
պիտի ունենանք ընդ միւս այլ մտափայտին
ամենէն ամբիւ նուիրեալներէն միոսն՝ Երանա-
շուր ՏԷՐ ԵՂԻՇԷՆ ՍՐԲԱՉԱՆ ՊԱՐԿԱՐԲ ԳՈՒՐԵԱՆԻ
յիշատակին: Վստահ ենք թէ, զեռ նոր վերա-
դարձած իր յաւիտեական հանգստարանէն, ուր
այսօր աշխարհ սրտառուջ հանգիստաւորութեամբ
բացումը կատարուեցաւ Ձեր գրչին եւ ջանքերուն
պաշտարարութեամբը անոր զերեզմանը հոյակեր-
տող Դամբարան Շիրիմին, այս՝ վստահ ենք թէ
Խորհուրդս ամենուր սրտին թարգմանը պիտի ըլ-
լայ խորհելով թէ Ազգային Դրականութեան յա-
ռաջիկութեանը նուիրում այս պատմական
գումարումովը եկած ենք ամենքս այսօր՝ այս-
տեղ, սիրոյ եւ մեծարանքի անթառամ ծաղկանց
պսակ մը դնել յոտեկայս՝ անոր յիշատակի խո-
րանին վրայ:

Օրհնութիւն իր բարի անուան եւ ազնուա-
կան հոգւոյն:

Ներուի մեզ, Ամենապատու Սրբապետ Պատ-
րիարք Հայր, վերջացնել մեր տեղեկագրիւր հա-
ւատեօք շնորհապարտ զգացմանց Ուսումնական
Խորհրդոյս առ Ձերդ Ամենապատուութիւն, առ
Պատուարժան Տնօրէն Ժողովք եւ առ Պատկառելի
Միաբանական Ընդհանուր Ժողովք, իր գործունէ-
ութեան ընթացքին իրեն շնորհաւոր աջակցու-
թեան եւ բարձր հովանաւորութեան համար:

Ի ԳԵՄԱՅ ՈՒՍՈՒՄԵԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

ԱՏԵՆԱԳՊԻՐ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ

ՍԵՐՈՒԼԷԻ Վ. ՍԱՆՈՒԿԵԱՆ ՄԿՐՏԶԵՊՍ. ԱՆԱՆՈՒՆԻ

28 Հոկտ. 1931

Ս. Արոն